

INTERVIEW TON BOS

Slag om Den Haag

‘Geef die helden een eervol graf’

Ton Bos organiseert de herdenking voor de helden van de Slag om Den Haag.

„Beatrix stuurde meteen een hoge militair, maar de minister van Defensie heeft nog nooit wat laten horen.”

Nicolette van der Werff

Ton Bos (73) groeide op in het Haagse Statenkwartier. Dat zijn moeder, voordat ze met z'n vader trouwde, nog een andere grote liefde had gekend was iets waar hij als kind al mee vertrouwd was. „Mijn moeder was een meisje uit de Begoniastraat. Ze was verloofd met Ton Joosten. Een Rotterdamse jongen die, vers van de hbs, officier bij de landmacht wilde worden.”

„Hij zat in de opleiding toen hij vliegveld Ockenburg in Loosduinen moest verdedigen tegen de Duitse aanval op 10 mei 1940. Er is daar heel hard gevochten. In eerste instantie tegen Duitse parachutisten en daarna tegen luchtlandingstroepen die met Junkers (transportvliegtuigen, red.) op het vliegveld werden afgezet. De Duitse overmacht, die ook nog eens veel beter bewapend was, beet zich echter stuk op de weerstand die ze kregen van de Nederlandse militairen. De verloofde van mijn moeder werd getroffen in zijn arm, zijn bil en in zijn borstkas. ‘Het valt wel mee’, vertelde hij de kapelaan die in het Rode Kruisziekenhuis naast zijn bed kwam zitten.”

„De kapelaan dacht er het zijne van en schreef een briefje dat hij voor de ingang van het ziekenhuis aan een passerende buschauffeur meegaf met het verzoek of hij het bericht naar een meisje in de Begoniastraat wilde brengen. Mijn moeder kwam meteen. Ze hebben nog met elkaar kunnen spreken maar het was de laatste keer dat ze hem zag. Ton Joosten stierf aan bloedvergiftiging en werd met andere gesneuvelden naar deze begraafplaats op de Kerkhoflaan gebracht.”

„Je moet je voorstellen: het was hier de hel op aarde. Bijna tweehonderd lijken, gekist en ongekist, lagen overal. De directeur van de begraafplaats had toen foto's moeten laten maken, moeten identificeren en be-

graven. Maar dat gebeurde niet. Misschien door pure paniek. Toen op 15 mei de GGD kwam inspecteren vreesde men voor de volksgezondheid. Er moest wat gebeuren met die lijken die al een paar dagen boven de grond lagen. Er werden twee diepe geulen gegraven waar die jongens, vaak ongeïdentificeerd, zeshoog in zijn opgestapeld. Families lieten houten kruisen maken om op de geul te zetten.”

Rommeltje

„De Duitsers vond al die kruisen maar een rommeltje. Ze gaven de families in 1942 een paar dagen de tijd om ze weg te halen en plaatsten een wit stenen monument, dat in hun opdracht door kunstenaar Dirk Bus werd voorzien van 167 namen. Dat

Dit is een stukje Haagse geschiedenis is waar iedere scholier over zou moeten horen

deze kunstenaar z'n eigen naam groter op het monument beitelde dan de namen van de gesneuvelden was, en is, raar. Dat hij echter ook weigerde om de letter Y te gebruiken en deze systematisch verving voor J was ronduit kwetsend voor de nabestaanden.”

„Mijn moeder is er nooit echt bovenop gekomen. Ze trouwde, kreeg een gezin en maakte er het beste van. Ze heeft mij naar haar eerste liefde genoemd. Mijn vader respecteerde dat. Maar in mijn jeugd voelde ik de spanning toenemen in mei. Dan was ze niet te genieten. Afijn, mijn leven ging door. Ik werd register belastingadviseur, kreeg een gezin en dacht

heel lang niet aan Ton Joosten. Totdat ik in 2008 op dat armoedige grasveldje bovenop het massagraf stond. Dit kan niet, dacht ik. Ik ben naar het kantoor van de begraafplaats gelopen en informeerde naar de herdenkingen. ‘Daar zijn ze in 1970 al mee gestopt meneer. Er gebeurt daar helemaal niets’, kreeg ik te horen. Toen heb ik een stichting opgericht. Vanaf 2010 organiseert deze stichting op 10 mei, op het massagraf aan de Kerkhoflaan, de herdenking voor de jongens die in de Slag om Den Haag sneuvelden. Koningin Beatrix zorgde meteen dat er een hoge militair namens haar bij de herdenking was. De gemeente Den Haag echter wilde soms niet eens komen. Heel pijnlijk allemaal.”

„Het was burgemeester Van Aartsen die in 2012 persoonlijk bij de herdenking aanwezig wilde zijn. Dat voelde eervol. Afgelopen maandag was burgemeester Jan van Zanen ook present. Ik hoop dat hij dat ieder jaar zal zijn. Dat is wat Den Haag deze mannen is verschuldigd. Ze vchten tegen Hitler om de stad, de koningin en het kabinet te behoeden. Weet je dat ik ieder jaar ook de minister van Defensie uitnodig. Ik krijg nooit antwoord. Geen tijd. Te druk waarschijnlijk. Ze zijn vergeten dat deze militairen stierven om hun de tijd te geven naar Engeland te ontkomen.”

„Ik ben nu 73 en ga deze zomer met pensioen. Het was een heel zwaar jaar. Ik verloor mijn zoon Martijn aan

▲ **Ton Bos op de Algemene begraafplaats Kerkhoflaan bij het Militair erehof: „Toen ik in 2008 op dat armoedige grasveldje bovenop het massagraf stond, dacht ik: Dit kan niet.”**

FOTO FRANK JANSEN

Mijn moeder is er nooit echt bovenop gekomen. Ze trouwde, kreeg een gezin en maakte er het beste van

kanker en mis hem vreselijk. De gezondheid is niet meer wat-ie was, daarom stop ik deze zomer met werken. Ik wil er zijn voor mijn kleinkinderen. Maar het blijft mijn missie om deze mannen het eervolle graf te geven dat ze verdienen. Ik wil dat de gesneuvelden worden opgegraven, geïdentificeerd en eervol worden herbegraven in een individueel graf waar ze jaarlijks worden herdacht.”

Moed

„Waar ik de energie en moed vandaan haal? Die energie krijg ik van de nabestaanden met wie ik veel contact heb en die mij steunen. Soms gloort er ook hoop. Hart voor Den Haag heeft dit massagraf op de agenda gezet. Jammer dat die agenda inmiddels naar september is doorgeschoven. Ik houd moed omdat dit een stukje Haagse geschiedenis is waar iedere scholier over zou moeten horen. Steeds meer scholen haken aan. Uiteindelijk zullen instanties volgen.”

„De autoriteiten vonden in 1970 dat er genoeg herdacht was. Ik ben daar, als gewone burger, tegenin gegaan. Nu herdenken we hier jaarlijks. Vorig jaar en dit jaar vanwege corona in aangepaste vorm maar met een livestream.”

„Wat mensen kunnen doen die dit initiatief willen steunen? We kunnen alle soorten van hulp gebruiken. Iedereen kan wat doen. Ze kunnen mij een mailtje sturen op militaireerehof@gmail.com.”